

Der er i udvalgets betænkning over denne og den foregående sag gjort indstilling om, at udvalget vedbliver at bestå indtil samlingens slutning. Dersom ingen udtaler sig herimod, vil jeg betragte dette som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om nordisk samarbejde.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 142) findes i tidenden sp. 5369).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget

vedtoges enstemmigt med 161 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Tredje behandling af forslag til lov om priser og avancer.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 154) findes i tidenden sp. 5369, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 1315).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Lis Groes: Der foreligger 2 ændringsforslag til lovforslaget, ved denne tredje behandling, det ene stillet af et flertal og det

andet af de socialdemokratiske medlemmer af udvalget.

Ændringsforslag nr. 1 drejer sig om at få indført ordene „og forbrugerorganisationer“ i § 3, stk. 2, og tilsigter, at også forbrugerorganisationer som Forbrugerrådet og FDM indkaldes på linje med brancheorganisationer og andre ved tilrettelæggelse af prisundersøgelser i det omfang, disse organisationer måtte ligge inde med materiale af betydning for undersøgelserne. Måske er formuleringen med „foreninger“ allerede dækkende, men vi har ønsket at præcisere, at disse forbrugerorganisationer kan indkaldes.

Det andet ændringsforslag vedrører § 15, stk. 4, hvor regeringspartierne foreslår, at ordet „senest“ indgår i revisionsbestemmelsen. Jeg forstår så inderlig godt, at der har været et behov hos regeringspartierne for en vis mentalhygiejnisk pleje, for det er jo klart for enhver, at når der først står folketingsåret 1972-73 og nu kommer til at stå „senest 1972-73“, ja, så er forskellen ens. Hvis der havde stået „efter påske“, ville mit parti have overvejet at stemme for det. Nu vil vi overlade denne sandkasseleg til regeringspartierne og undlade at stemme for ændringsforslaget, idet vi vil præcisere, at vi havde andre og mere betydningsfulde ændringsforslag, som desværre ikke har kunnet få tilslutning.

Hans Kjær: Ja, fru Lis Groes har redegjort for indholdet af de to ændringsforslag, der er fremkommet som et resultat af udvalgsbehandlingen.

Det første ændringsforslag er stillet af socialdemokratiets medlemmer af udvalget. Man mærker, at ordføreren for socialdemokratiet har en interesse, der også skal varetages nu. Det ligger for mig sådan, at monopoltilsynets praksis i forvejen omfatter forhandlinger med forbrugerorganisationerne, og ikke alene det, men at disse forbrugerorganisationer har adgang til at rejse krav om undersøgelser, en adgang, der er benyttet, og hvor en begrundet anmodning vel aldrig er afvist.

Den paragraf, man nu foreslår indsat ordet „forbrugerorganisationer“ i, er en paragraf, der overføres fra loven om indseende med priser. Ud over at det ud fra praksis er overflødigt at indsætte ordet, mener jeg, det let kan give anledning til en uønsket misfor-

[Hans Kjør.]

ståelse. Jeg skal blot erindre om den tale, som hr. Erik Hansen (Vejle amt) holdt her fra tingets talerstol i onsdags om den ubegrundede mistænkeliggørelse, en tale, som jeg håber har gjort lige så dybt indtryk på mange andre, som den gjorde på mig. Jeg frygter, at et forslag som det stillede vil blive opfattet forkert og dermed uddybe kløfter, der i stedet for skulle bygges bro over, og jeg kan ikke anbefale ændringsforslaget.

Med hensyn til ændringsforslag nr. 2, som går på revisionsbestemmelsen i § 15, skal jeg henvise til, hvad jeg udtalte under anden behandling i onsdags, hvor jeg anførte, at lovforslaget indeholder mange nydannelser, hvorom der skal indhøstes erfaringer, samt at mit partis målsætning må være den, at restriktioner ikke skal opretholdes længere end nødvendigt — begge dele forhold, der kan begrunde en tidligere revision af loven, hvilket jeg gav udtryk for at jeg ikke ville have noget imod blev tydeliggjort i lovteksten. Der er også under udvalgsarbejdet kommet ting frem, som yderligere kan understøtte, at der kan være behov for en tidligere revision. Ændringsforslaget tilsigter den omtalte tydeliggørelse, og jeg skal anbefale det til vedtagelse.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Jeg kan ikke anbefale ændringsforslag nr. 1, da det må anses for overflødigt under hensyn til, at monopoltilsynets praksis allerede inddrager forbrugerrepræsentanter i samarbejdet om prisforholdene.

Derimod kan jeg anbefale handelsministerens ændringsforslag til § 15, der siger, at forslag om revision af loven fremsættes for folketinget senest i folketingsåret 1972-73. Denne ændring giver den højtærede handelsminister mulighed for at komme med ændringsforslag allerede i næste folketings-samling, hvis ministeren efter at have fulgt udviklingen anser dette for hensigtsmæssigt.

Niels Helveg Petersen: Jeg kan på mit partis vegne anbefale at stemme for ændringsforslag nr. 2. Derimod kan jeg ikke anbefale at stemme for det af socialdemokratiet stillede ændringsforslag, som jeg betragter som overflødigt.

Ømann: SF kan stemme for ændringsforslaget under nr. 1 angående forbrugerorganisationernes deltagelse i tilrettelæggelsen af prisundersøgelser. Det er hævdet, at det i forvejen er praksis. Ja men hvis det er praksis, er det jo ingen skade til at få det slået fast, så jeg forstår ikke indvendingerne. Men jeg forstår altså, at der er modvilje imod at få det slået fast.

Hvad angår handelsministerens og flertallets ændringsforslag, der skulle skabe mulighed for en tidligere revision af loven end oprindeligt foreslået, så er det vel udtryk for, at der undervejs er opstået betænkeligheder angående denne lovs holdbarhed, og det forstår jeg så inderlig godt. Jeg vil overlade denne overvejelse til regeringspartierne; vi vil afholde os fra at stemme.

Sigsgaard: Jeg må sige, at jeg synes, det er udmærket, at man fra socialdemokratiets side har stillet ændringsforslaget under nr. 1 om, at forbrugerorganisationerne skal ind i billedet, for det giver anledning til, at vi her i folketinget endnu en gang får gentaget fra VKRs side, at de absolut ikke ønsker at tage noget hensyn til forbrugerinteresserne ud over, hvad de sådan lige er nødt til. Nu kommer man her og siger, at forslaget er overflødigt. Jeg er ikke enig i den betragtning. Vi har ikke fra VKRs side hørt et eneste egentligt argument, der kunne begrunde, at man vil stemme imod ændringsforslaget. Der er for mig at se kun den ene forklaring, at forbrugernes interesse for VKR kommer i anden række. Vi kan selvfølgelig støtte ændringsforslaget under nr. 1.

Vi vil afholde os fra at stemme om ændringsforslaget under nr. 2. Til det skal jeg sige, at man skriver i bemærkningerne, at lovforslaget indeholder nye elementer, som kan begrunde en tidligere revision af loven. Forslaget om en tidligere revision motiveres altså med, at der er nye ting i lovforslaget. Jeg synes, det er mærkeligt, at man vil skrive den slags, når alle her ved, at det er venstres krav, at denne lov skal revideres, for egentlig er venstre imod lovforslaget og ville gerne have stemt imod, men man tør ikke sprænge regeringen på nuværende tidspunkt. Det er en rent politisk betragtning, det er simpelt hen et krav fra venstres side. Alligevel skriver man, at der er nye elementer i lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Ændringsforslag nr. 1

forkastedes med 87 stemmer mod 61; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Ændringsforslag nr. 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Lis Groes: Det lykkedes ikke trods mange og intense møder at formå regeringspartierne til at imødekomme oppositionen på de tre væsentlige punkter, som har udgjort stammen i debatten omkring prisloven: for det første formuleringen af § 5, stk. 1, nr. 5, vedrørende lønindregning, for det andet bevarelsen af forhåndsgodkendelsen af priser på det egentlige monopolbestemte område og for det tredje fjernelse af papirmøllen i forbindelse med kommunerne og finansudvalgets fastsættelse af takster.

Det er lidt bittert at måtte konstatere, at et så stort arbejde har været praktisk taget omsonst. Det var jo ikke, fordi der ikke var bevægelse i udvalget. Der var ved at komme realitetsdrøftelser i gang; vi fornemmede, at adskillige af udvalgets medlemmer, også fra regeringspartierne, havde vilje til at søge frem til mere fornuftige bestemmelser på disse områder. Men resultatet blev negativt. Der var ingen genklang i regeringen og hos ministeren. Resultatet er, at den prislov, der nu bliver vedtaget, end ikke får de af socialdemokratiet foreslåede forbedringer.

Jeg vil gerne sige, at socialdemokratiet er tilhænger af en prislov, der kan sikre pristabilitet og hindre udhuling af reallønnen. Regeringsforslaget indebærer denne målsætning, men vi finder, at lovforslaget på urimelig måde låser udviklingen fast omkring en tilfældig dato. Det er i sin opbygning præget af en statisk og ikke en dynamisk tankegang. Desuden indeholder lovforslaget jo åbenbare uligheder. Det lykkedes ved betænkningen i forbindelse med anden behandling af lovforslaget at fjerne noget af den ulighed, lovforslaget oprindeligt indebar over for forskellige lønmodtagergrupper, de normallønnede og minimallønnede og de mange, der arbejder under det bevægelige

lønsystem, og det lykkedes under arbejdet med tillægsbetænkningen i denne omgang at få fastslået, at monopoltilsynet skal tilse, at ingen urimelig forskelsbehandling af de i loven berørte virksomheder finder sted. Men denne programmerklæring kan være vanskelig at efterleve i praksis, fordi loven savner klare retningslinjer for problemerne omkring lønindregning og dispensationsadgang, og vi har jo allerede fået at vide, at landbrugsens hjemmemarkedspriser, der vedrører enhver forbruger i dette land, fastsættes efter andre kalkulationsregler end for det øvrige erhvervsliv — altså en helt klar ulighed.

Servicefagene behandles anderledes end de produktive erhverv, industri og handel. Den ejendommelige formulering af § 5, stk. 1, nr. 5, sammenholdt med betænkningen af 26. marts 1971 indeholder noget større klarhed end tidligere, men stadig betydelig uklarhed. Industrirådet, der opsøgte udvalget for endnu en gang at fastslå, hvor alvorligt det ansvar må påhvile dem, der vil stemme for denne lovgivning, svarede på vor forespørgsel, at det ville være ude af stand til at vejlede sine medlemmer efter det, der foreligger nu. Direktør Banke fra monopoltilsynet oplyste over for udvalget, at man heller ikke fra monopoltilsynets side på dette tidspunkt kunne give erhvervslivet en sådan vejledning, og det kan man efter min mening ikke bebrejde direktør Banke.

Dem, man kan bebrejde, er lovgiverne, for det må være lovgivernes opgave at skabe en sådan klarhed, at administrationen ved, hvad der er lovligt, og hvad der ikke er lovligt her i landet. Det ved man altså ikke i dag. Det ved de mange erhvervsorganisationer landet over ikke. De kan ikke læse det ud af det arbejdsresultat, vi har kunnet nå frem til. Hvis man dog i hvert fald ved anden behandling havde vedtaget det socialdemokratiske ændringsforslag, der klart gav udtryk for, at ikke enhver lønforhøjelse kunne overvælttes på priserne, men at prislovgivningen naturligvis måtte respektere indholdet af indgåede overenskomster — samtidig med at vi præciserede, at mæglingsforslaget burde opretholdes, og herunder selvfølgelig også understregede adgangen til modregning, at man fortsat måtte have minimallønssystemet, og at vi ikke måtte få den generelle lønafmitning, de fundamentale ting havde vi med — så vidste man

[Lis Groes.]

dog, hvad man havde at rette sig efter. Det ved man altså ikke nu.

Så har vi skarpt kritiseret det urimelige indhold såvel som det fortsatte prisstop for kommunale takster, mens folketetinget ikke er vejet tilbage for at sætte takster i vejret. Situationen efter 1. september er på en måde endnu værre, og vi formede da også andre bestemmelser, hvorefter det kunne falde væk. Hvad skal vi med hele denne her papirmølle?

Det har altså ikke været muligt at vinde forståelse for disse synspunkter. Jeg synes, det også måtte gøre stærkt indtryk på regeringspartierne, hvad hr. Hauch, som er kendt for sin saglighed, sagde ved anden behandling om netop disse bestemmelser. Han udtrykte sin dybe bekymring for, at folketetinget på denne måde ville optræde som barnepige for kommunerne. Det er altså ikke lykkedes. Hele kineseriet vil man nu vedtage; men jeg vil da sige, at der er tid endnu til 1. september, og jeg vil da gerne tilsige mit partis velvillige behandling af et ændringsforslag på dette område, såfremt det skulle fremkomme, når man nu har fået tænkt sig lidt om. Jeg kan ikke forestille mig andet, end at når de forskellige folketingsmedlemmer drager hjem på ferie og møder venner og bekendte, så vil disse sige til dem: hør, dette her var altså ikke klogt.

Udvalget modtog en henvendelse fra de kommunale organisationer, hvori det oplyses, at man ved stikprøvevis beregning mener at kunne sige, at det forlængede prisstop koster kommunerne 150 mill. kr. De penge skal nu skaffes på det private lånemarked. Tror man, at taksterne i det lange løb bliver billigere af det? Nej, der bliver en efterregning, og mon ikke det bliver til en kommende regering? Det er måske noget af spekulationen i den sag.

Socialdemokratiet kunne tilslutte sig de kommunale organisationers subsidiære forslag om indberetningspligt, såfremt regeringen skulle vågne op til dåd. Men den har låst sig fast i synspunkter, der har modarbejdet de forhandlingsvillige i udvalget.

Endelig monopollovens § 24. Vi nåede så vidt i nogle forligsbestræbelser, at man sagde, man kunne overveje at genindføre den, hvis det viste sig, at der blev uheldige følger ved at ophæve den.

Lad mig prøve at skære ud i pap, at regeringspartierne og VKR-regeringen ved denne lovgivning, der tilsigter indkomspolitik, lægger byrder på hele erhvervslivet, byrder, der først og fremmest vil ramme de små, man lægger byrder på arbejderne, på arbejdsgiverne, man lægger byrder på kommuner og alle mulige forskellige organisationer. De eneste, der skal lattes samtidig med, at alle disse byrder pålægges, det er de store, det er monopolerne og dem, der indgår prisaftaler i håb om at kunne hjembringe en avance, som er større end den, de ville kunne få, hvis de undlod disse prisaftaler. Det er det, det drejer sig om, det er det, regeringen går ind for, det er det, de radikale støtter, de radikale, som igennem disse 30 år, vi har haft denne bestemmelse, har stået sammen med socialdemokratiet om en opfattelse af, at det, det først og fremmest måtte dreje sig om i denne lovgivning, var at se til, at monopoler og prisaftaler ikke udnyttede situationen. Men de er altså spændt og låst så fast, at de accepterer dette. Det, der giver os den helt store bekymring for denne lovgivning, er netop dette, at man med denne lovgivning prøver at ramme enhver i dette land, den mindste detailhandler, enhver virksomhed, ligegyldig hvor konkurrencedygtig den er, ligegyldig hvordan dens forhold er. Samtidig prøver man at blande sig i et lovligt vedtaget mæglingforslag og en lovligt vedtaget overenskomst. Samtidig blander man sig i kommunernes forhold, man blander sig i finansudvalgets vurderingsevne. Men én ting blander man sig ikke i. Man siger: nej, nu skal vi ikke blande os så meget, som vi før har gjort, i monopoler og prisaftaler; de skal have et friere løb, end de har haft før; deres interesser bør varetages ved denne lovgivning.

Vi har svært ved at forstå regeringen; vi har særlig svært ved at forstå det radikale venstre, men jeg synes, at også venstre tidligere har vendt sig imod, at man skulle give monopoler i dette land en bedre stilling.

Man har været inde på, at hvis vi kom i fællesmarkedet, skulle man alligevel lave bestemmelsen i § 24 om. Ja men det er da den bedste agitation for at vente, dels for at se, om vi kommer i fællesmarkedet, dels for at se på, hvordan fællesmarkedets bestemmelser på dette område er. Jeg vil gerne oplyse, at i fællesmarkedet er det simpelt

[Lis Groes.]

hen sådan, at ethvert monopol og enhver prisaftale, der tenderer mod en monopol-situation, er forbudt, indtil den er godkendt. Sådan ser man på det i fællesmarkedet, så alvorligt ser fællesmarkedet på disse ting. Vi har her i landet en liberalere monopollovgivning, vi har en monopollovgivning, hvor disse monopoler og prisaftaler kun skal registreres, men vi har altså indtil i dag en bestemmelse, der siger, at man ikke kan forhøje priserne inden for dette område, før man har fået en godkendelse. Det er denne bestemmelse, man nu vil gennnehulle, hvis man vedtager dette lovforslag. Jeg vil så kraftigt, som jeg overhovedet kan, fraråde, at man gør det.

Endelig er der forbrugeroplysningen. Herom siger man: det kan ikke nytte noget, for nu pålægger man altså erhvervslivet disse urimelige byrder, og man pålægger monopoladministrationen en urimelig administrationsbyrde, og så er det klart, at der ikke kan blive tid og kræfter til en forbrugeroplysning til fremme af den frie konkurrence; det bliver der ikke råd til, fordi man skal lave papirbjerge.

Vi har drøftet meget nøje i vores folketingsgruppe, hvad vi skulle gøre i denne situation. Vi er tilhængere af en prislovgivning, der gør en indsats for at sikre den frie konkurrence. Vi mener, at dette lovforslag har den samme erklærede målsætning, men at det ikke lever op hertil gennem de midler, det skaber. Vi mener, loven vil overbebyrde administrationen med en masse småting og som sagt skabe et stort papirbjerg, mens det ikke vil blive muligt for monoptilsynet at varetage den opgave, som må være den vigtigste, nemlig at sætte ind dér, hvor konkurrencen trues.

Dertil kommer, at vi ikke har formået at få regeringspartierne til at godtage ét eneste af de ændringsforslag, vi har stillet, ikke ét. Vi har fået nogle formuleringer i betænkningen, gud bevares, men se nu sidst her, hvor man siger: ja, men det ligger i loven i forvejen, at forbrugerorganisationerne kan ind-

drages i disse prisundersøgelser, og derfor behøver vi ikke at vedtage den bestemmelse. Regeringspartierne stemte imod. Man kunne have undladt at stemme, når man sagde, at det var uden betydning, men man stemte imod. Det er den forhandlingsvilje, vi har mødt hele vejen.

Jeg vil gerne opfordre folketinget til at stemme imod dette lovforslag.

Hans Kjær: Det ligger vel nogenlunde klart for alle, at den hektiske mødeaktivitet, der har været udfoldet mellem anden og tredje behandling — der står vist i tillægsbetænkningen, at der har været afholdt syv møder siden i onsdags, så vi er ikke alle optaget af fritidsproblemer — naturligvis ikke kan kendetegnes udelukkende ved de to ændringsforslag, vi behandlede for lidt siden her i tinget. Det helt centrale var jo et ihærdigt, behjertet forsøg på at nå frem til et fælles bærepunkt, hvor vi kunne mødes om en bred vedtagelse af denne lovgivning, og jeg synes, det skal siges, at der har været gjort dette forsøg fra begge sider med en stor åbenhed og en stor vilje til at nå frem til et sådant resultat. Det er ikke lykkedes. Da jeg under anden behandling i onsdags beklagede, at det på det tidspunkt ikke var lykkedes at samle en bredere tilslutning, er det naturligt for mig, at jeg også beklager det her i dag. Men det ligger jo nu engang sådan, at når der skal føres forligsbestræbelser, ja, så må man prøve på at give sig ud fra de standpunkter, som man finder velmotiverede i forvejen, så langt som man nu mener, at man kan række sig, og det gælder for så vidt for begge parter.

Nu gjorde fru Lis Groes af forståelige grunde meget ud af spørgsmålet om § 24s forsvinden. Jeg kan ikke tilføje nye argumenter i forhold til dem, jeg har fremført under de to tidligere behandlinger for det standpunkt, vi har i mit parti, men jeg synes, at det skal siges, at denne lov, vi nu gennemfører, er en lovgivning, der i sig selv pålægger monoptilsynet en almindelig overvågning af prisudviklingen og yderli-

[Hans Kjær.]

gere indeholder det, at man også skal overvåge virkningen af lovgivningen og har indberetningsret til ministeren — den til enhver tid relevante minister — om de virkninger, man måtte konstatere. Allerede heri ligger en indbygget sikkerhed for, at hvis den opfattelse, som jeg har af det, der nu sker i forholdet til de hidtidige § 24-virkomheder, ikke er rigtig, ja, så vil det komme frem i lyset. Det må være en selvfølge med en sådan generel overvågningspligt og indberetningsret, at hensigten dermed må være, at det fremkomne må give anledning til politiske beslutninger. Hvis det ikke var det, så var bestemmelsen i sig selv aldeles overflødig.

Vi har under de forligsbestræbelser, som jeg omtalte, forsøgt at finde en tydeliggørelse af dette ved at tale om, at der måske kunne pålægges en direkte pligt særskilt for dette område til at gøre det så hurtigt, som et erfaringsmateriale foreligger, og til at fastlægge en sidste frist for det, sådan at man virkelig fik mulighed for at se, om vore synspunkter holder. Det har socialdemokratiet ikke fundet tilstrækkeligt, og det forstår jeg ikke, fordi vores udgangspunkt naturligvis må være det, at den opfattelse, vi har om dette forhold, er holdbar; igennem en bestemmelse som skitseret ville man jo få at se, om det var rigtigt eller ikke rigtigt.

I den formulering, vi arbejdede med, sagde vi, at der kunne i så fald være tale om at genindføre § 24-bestemmelsen eller at sikre mod disse uønskede virkninger på anden måde. Den sidste formulering gik på det, som fru Lis Groes var inde på, hensynet til vort eventuelle medlemskab af EC. Vi kan jo komme i den situation, at det på det tidspunkt ville være mere hensigtsmæssigt at sikre de pågældende hensyn på anden måde, hvis det skulle vise sig nødvendigt.

De omfattende drøftelser i udvalget har ud over det forligsbestræbelsesmæssige, som ikke blev til noget, alligevel været til nytte på andre områder. Man kan sige, at et afklaringsarbejde er fortsat, og udvalget har især interesseret sig for de administrative hensigter med lovens virke i praksis og med den informationsvirksomhed, der er nødvendig over for de berørte erhverv.

Fru Lis Groes siger, at lovforslaget er uklart. Det er min opfattelse, at på de om-

råder, hvor man selv kan foretage prisforhøvelser uden dispensation, er lovforslaget netop i kraft af den udformning, vi har givet det snart herostratisk berømte § 5, stk. 1, nr. 5, netop udmærket ved sin klarhed — i modsætning til den formulering, socialdemokratiet ønskede.

Problemerne opstår inidlertid med dispensationsbestemmelserne, for det er jo et karakteristisk element i denne lovgivning, at den vel er restriktiv, men også fleksibel. Jeg forstår da godt, at det ikke er muligt for monopoltilsynet eller dets direktør at reddegøre for i detaljer, hvordan man kan nå frem til klare retningslinjer for dispensationsbestemmelser, førend man får noget materiale at arbejde med, men udvalgets interesse for disse ting er jo kommet til udtryk i en bemærkning her i tillægsbetænkningen, hvor det samlede udvalg har givet udtryk for, at man er enig i, at monopoltilsynet ved administrationen af loven skal tilse, at ingen urimelig forskelsbehandling af de af loven berørte virksomheder finder sted. Heri ligger for så vidt en erkendelse af, at loven ved at bygge på et datogrundlag — et forhold, som jeg har peget på også under de tidligere behandlinger her i tinget — indeholder muligheder for en forskelsbehandling. Med den refererede bemærkning i tillægsbetænkningen har det samlede udvalg givet en klar vejledning til administrationen om at undgå urimelige konsekvenser heraf. Et af de problemer, som nødvendigvis må opstå ved en tilbageføring til en dato, har netop været problemet om indregning eller ikke-indregning af oktoberpristallets dyrtidsportion sidste år, og det er et af de områder, hvor dispensationsmulighederne kan sikre, at der ikke opstår urimelig forskelsbehandling. Jeg formoder, at en virksomhed, hvis den kan dokumentere, at den ikke i sin prisdannelse før den 22. september har indregnet denne dyrtidsportion, har adgang til at udnytte denne dispensationsmulighed.

Jeg mener også, der i bemærkningen om, at administrationen skal tilsikre, at man undgår urimelig forskelsbehandling, må ligge noget i forhold til kontrakter, der er lovligt indgået på et tidspunkt, hvor pristoplovens virkninger ikke var til stede. Lovforslaget medfører netop ved sit datoudgangspunkt en tilbageføring til pristoplovens gennemførelse, og enhver ved jo, at

[Hans Kjør.]

vi på det tidspunkt havde den situation, at loven blev gennemført i oktober, for folketinget var ikke samlet før, men prisvirkningen havde udgangspunkt i den 22. september, hvor loven var blevet bebudet i regeringens erklæring. Ved den lejlighed diskuterede vi problemet inderligt og fik klarlagt efter min opfattelse, at det ikke var hensigten, at der skulle være lovgivning med tilbagevirkende kraft, således at det først var fra denne dato i oktober, at septemberpriserne havde lovmæssig virkning, men ikke i det tidsrum, der lå forud. Hvis ikke de samme betragtninger indgår i administrationen med hensyn til kontrakter på langtidsl levering, der er tegnet før lovens ikrafttræden, så mener jeg, det må stride imod den opfattelse, folketinget gav udtryk for, at vi ikke kunne have lovgivning med tilbagevirkende kraft.

Jeg håber, at den formulering, der ligger i tillægsbetænkningen, giver en tilstrækkelig og direkte vejledning til administrationen om, hvad der er folketingets hensigt med denne lovgivning.

Da jeg under behandlingen af ændringsforslagene var inde på ændringen af revisionsbestemmelsen, gjorde jeg en på det tidspunkt naturlig bemærkning om, at der under udvalgsarbejdet yderligere var kommet noget til, der kunne tale for, at det kunne blive nødvendigt med en tidligere revision, og det, der lå mig i tankerne, var netop det, at folketinget må have en pligt til at følge administrationen og de virkninger, der fremkommer deraf, for at se, om de er i overensstemmelse med den ånd, der var til sigtet i udvalgsarbejdet, og i det omfang man gør erfaringer på dette punkt, kan det være en medvirkende motivering til, at spørgsmålet om revision bliver taget op på et tidligere tidspunkt.

Hvad angår drøftelserne om informationsvirksomheden, er udvalget blevet orienteret om de hensigter, som monopoltilsynet har med hensyn til orienteringen, og om de sædvaner, man har, og der var enighed i udvalget om, at det ville være overflødig at gøre bemærkninger herom i tillægsbetænkningen. Jeg skal da kun udtrykke håbet om, at denne opfattelse er berettiget, for jeg har jo ved de to tidligere behandlinger her i tinget givet udtryk for ret kraftige ønsker om et

nødvendigt informationsarbejde. For selv om loven efter lovgiveres og juristers opfattelse på de punkter, hvor man må sætte prisforhøjelser i kraft af sig selv, om jeg så må sige, er klar og tydelig, så er det jo en kendsgerning, at et erhvervsliv består af så mange forskellige virksomheder med så mange forskellige forudsætninger, at loven ikke er umiddelbart tilgængelig og let læselig for alle mennesker her på jorden. Derfor lægger jeg megen vægt på, at informationen sker i en sprogbrug, som almindelige dødelige mennesker i det praktiske liv kan omsætte til deres egen anvendelse.

Jeg mener også, at det må være rimeligt ved en information om en sådan lovgivning, at det ikke er noget, de berørte virksomheder selv skal møde op og hente og betale for, men at det er noget, som man sørger for — eventuelt med organisationernes hjælp — tilflyder dem.

Vi står nu ved slutfasen af dette lovgivningsarbejde. Jeg har ikke skjult, at det ikke er nogen behagelig lov, men at det efter mit partis opfattelse er en nødvendig lovgivning i den situation, vi befinder os i. Loven er et led i de bestræbelser, som vi anser for nødvendige, når vi står over for den bundne opgave, som en løsning af vort betalingsbalanceproblem er. Vi har unægtelig hørt mange hårde ord på vejen. Det er naturligt, at mange af dem er følelsesladede, det kan ikke undre, men ved dybere og nærmere overvejelse er det min opfattelse, at ikke mindst de berørte erhvervsvirksomheder må komme til den opfattelse, at det værste, vi kunne gøre, var at lade stå til, at lade udviklingen fortsætte, som den har fortsat i mange år, for derigennem mister landet sin konkurrenceevne. Vi får ikke løst betalingsbalanceproblemerne, vi vil tværtimod begive os ud i en slags fortsat økonomisk selv-mord, hvor en arbejdsløshed vil true. Og det kan hverken være i helhedens interesse eller i de enkelte virksomheders interesse.

Jeg tror også, at man fra lønmodtagerside må have forståelse for, at et kapløb mellem løn og priser ingen gavner, men truer velstand og vækst. I den overståede overenskomstsituation har de lavest lønnede, derunder kvinderne, opnået en betydelig landvinding, og skal disse forhold ikke igen udviskes, så må opgaven være at søge hindret,

[Hans Kjør.]

at disse resultater ædes op af avanceglidning og almindelig lønglidning, for så er intet jo opnået.

Denne lov løser naturligvis ikke vore økonomiske problemer. Jeg kan bare referere til debatten i går i forbindelse med perspektivplanen, som tydeligt viser, at der venter os meget betydelige opgaver her i folketinget. Jeg mener, vi har en forpligtelse til ikke at falde for fristelsen til kun at behage, en fristelse, som er åbenbart stor i et valgår. Jeg har den tillid til mine medmennesker, at man forstår, at vi ikke gennemfører ubehagelige ting som udtryk for en politisk sadisme, men alene for at sikre, at vi også i de kommende år kan opretholde økonomisk vækst med fuld beskæftigelse til gavn for den enkelte og til gavn for helheden. Dette lovforslag er et led i disse bestræbelser. Jeg finder, at ethvert ansvarligt parti må handle ud fra det, der er nødvendigt, hvis vi skal realisere vore mål på fornuftig vis, og jeg skal derfor på mit partis vegne anbefale lovforslaget til endelig vedtagelse.

Jens Peter Jensen (Sorø amt): Under udvalgsarbejdet mellem anden og tredje behandling er der med bistand fra alle partier sammen med handelsministeren og embedsmænd tilvejebragt en tydeliggørelse af, hvorledes dele af lovforslaget kan tænkes praktiseret. Jeg mener, at man herunder har fået klarlagt, at lønmodtagere under minallomsområdet ikke er tænkt displaceret i lønudviklingen sammenlignet med lønmodtagere under normallønsområdet. Dette understreger, at lovforslaget ikke er vendt imod enkelte grupper af lønmodtagere, og at det ikke griber ind i bestående overenskomster og lønsystemer. Der er alene tale om, at ikke enhver lønstigning kan indregnes i priserne med prisstigning til følge.

Da loven om prisstop blev sat i værk, var det uundgåeligt, at der her og dér skete urimeligheder og forskelsbehandling. Jeg vil meget stærkt understrege over for den højtærede handelsminister og de udøvende myndigheder, der nu skal føre denne lov ud i livet, at det er udvalgets opfattelse, at sådanne forhold bør redresseres og ikke fryses fast. Det er dette, der gives udtryk for i tillægsbetænkningens tredje afsnit, som

udvalget har fundet det nødvendigt at skrive efter at have erfaret om administrationens foreløbige tolkning af loven i praksis.

Jeg beklager, at det ikke lykkedes at nå frem til et bredt politisk forlig om denne sag. Efter min opfattelse var afstanden mellem parterne ret snæver, men med hensyn til monopollovens § 24 låste oppositionen sig fast på krav om at bevare denne, mens handelsministeren stod lige så fast på at få ophævet den nævnte paragraf. Den højtærede handelsminister har støtte i den holdning, regeringen og regeringspartierne har indtaget helt fra forhandlingernes begyndelse. Dette være sagt for at undgå eventuelle misforståelser. Oppositionen burde efter min opfattelse have været mere forstående over for tilbud fra regeringspartierne om en mellem løsning af det omtalte forhold. Dette så meget mere, som det jo ikke er givet, at monopollovens § 24 ville kunne opretholdes, når vi kommer i De europæiske Fællesskaber. Man må nok her forudse en harmonisering af monopolloven med andre medlemslandes monopollovgivning.

Jeg havde altså gerne set, at denne prislovgivning var kommet til at hvile på et bredere politisk grundlag, men jeg føjer til, at vi under udvalgsforhandlingerne nærmede os hinanden i synspunkter og vurderinger. Derfor vil jeg godt sige, at jeg er ret imponeret over den ædle harme, som den socialdemokratiske ordfører har været i stand til at mobilisere her i dag. Det ærede medlem fru Lis Groes må jo have været til omskoling, siden vi skiltes forleden nat. Jeg ser dog ikke noget godt formål i, at vi under denne afsluttende forhandling på ny fjerner os fra hinanden.

Endelig vil jeg understrege, hvad jeg sagde ved andenbehandlingen, at denne lov er ikke erhvervsfjendsk eller lønmodtagerfjendsk, selv om den er besværlig for begge parter. Lovgivningen er et oprigtigt forsøg på at skabe prisstabilitet, at dæmpe omkostningsstigningerne og at rette op på de skævheder i dansk økonomi, der er åbenbare for enhver, også for erhvervsliv og lønmodtagere.

Jeg håber, at dette lovforslags vedtagelse snart kan følges op af et initiativ fra Danmarks Nationalbank i henseende til en diskontonedsættelse, der vil være en tiltrængt stimulans for erhvervslivet.

[Jens Peter Jensen (Soro amt).]

Jeg skal på venstres vegne anbefale lovforslaget til endelig vedtagelse. Enkelte af mit partis medlemmer har taget forbehold, men antallet af forbeholdtagere er reduceret under indtryk af de forbedringer, der er opnået under udvalgsbehandlingen af lovforslaget.

Niels Helveg Petersen: Folketing og regering stod over for en vanskelig opgave, da man skulle udforme en ny prislovgivning til afløsning af 6 måneders prisstop, til afløsning af et prisstop, der havde betydet, at der i perioden var opsamlet tendenser til prisstigning: der var afsluttet nye overenskomster, en ny dyrtidsportion skulle udløses, og arbejdsgiverkompensationen bortfaldt. Det var en vanskelig opgave. Jeg tror, man kan sige, at den opgave at udforme en prislovgivning, der vil være et effektivt låg over de prisstigningstendenser, som er skabt, er lykkedes. Efter min opfattelse er det lovforslag, som formentlig bliver vedtaget her om kort tid, det stærkest tænkelige værn imod prisstigninger, som man kunne gennemføre. Jeg har i hvert fald ikke været præsenteret for tanker om, hvorledes man på en stærkere måde skulle være i stand til at forhindre, at prisstopets afløsning udløste en lang række prisstigninger.

Det er da givet, at en sådan lovgivning vil møde modstand. Den har mødt modstand i erhvervene, og det er for så vidt forståeligt, som denne lov jo er ubehagelig for en række erhverv, både større og mindre virksomheder, men jeg er overbevist om, at lovgivningen vil medvirke til prisstabilitet, og derfor også overbevist om, at holdningen til denne lovgivning vil ændre sig, efterhånden som virkningerne viser sig.

Det er ganske rigtigt, som det er fremgået af tidligere taleres indlæg, at vi ikke i dag har nogen fuldstændig klarhed over, hvordan loven skal administreres. På dette punkt adskiller denne lov sig ikke fra andre prislove, som i tidens løb er gennemført, og som lægger betydelig myndighed netop til monopoltilsynet, som derfor først, når loven er vedtaget, skal til at fastlægge en praksis. I dette er der intet nyt, det har været tilfældet ved enhver prislov, og sådan må det nødvendigvis være, når man lægger en bety-

delig kompetence i hænderne på en administrativ myndighed.

Der var også, synes jeg, ved førstebehandling og i det hele taget ved lovens præsentation optræk til kraftige reaktioner fra LOs side. Det er glædeligt, at disse reaktioner er blevet betydelig mere afdæmpede, efterhånden som lovens hensigter er blevet tydeliggjort, bl. a. ved understregningen af, at der ikke tilstræbes nogen forskelsbehandling af normallønnede og minimallønnede, at der altså også inden for minimallønsumrådet, således som fremhævet i betænkningen efter første behandling, kan ske justeringer i overenskomstperiodens løb og disse kan indregnes i priserne. Men når reaktionerne fra lønmodtagerside er blevet mere afdæmpet i det hele taget, skyldes det jo nok først og fremmest dette, at ingen er mere interesseret end lønmodtagerne og deres organisationer i en stabil prisudvikling. Ikke mindst når der lige er afsluttet nye overenskomster og der deri ligger indbygget visse tendenser til prisstigninger; er det af fundamental interesse, især for de grupper, som har fået et lavtlønstillæg, at man prøver på at holde prisudviklingen i ro. Selvfølgelig har dette synspunkt også måttet gøre indtryk i LO, og derfor forekommer det, at reaktionerne er mere afdæmpede på dette tidspunkt.

Fru Lis Groes var meget inde på monopollovens § 24 og dens ophævelse, og det lykkedes, synes jeg, virkelig fru Lis Groes ved at hæve stemmen at undgå at tale om realiteten i denne ændring, for der sker jo ingen realitetsændring. Monopoltilsynet får nøjagtig den samme kompetence over for priserne i monopolvirksomhederne, som det hidtil har haft; det kan gøre med disse priser, hvad det har kunnet gøre hidtil, hverken mere eller mindre; den eneste forskel er forhåndsgodkendelsen. Men realiteten: at monopoltilsynet får samme indseende med prisudviklingen på disse områder som hidtil, er uforandret, og derfor kan jeg ikke forstå, at denne bestemmelse giver fru Lis Groes anledning til at hæve stemmen så højt. Det havde ærlig talt for mig at se noget karakter af teatertorden.

Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde ved andenbehandlingen, at hvis det skulle vise sig, at realiteterne ændrer sig som følge af

[Niels Hølvæg Petersen.]

dette, at ophævelsen giver disse registrerede virksomheder et friere slag, så er vi klar til — og det tror jeg også er fremgået af udvalgsbehandlingen — at se på forholdet. Men vi er rede til at tage, hvad man kan kalde den risiko, fordi vi ikke tror, at realiteten ændrer sig en tøddel ved, at denne paragraf ophæves.

Der var én ting, som jeg var virkelig ked af at fru Lis Groes sagde, og det var, at det havde været omsonst at prøve at nå til enighed. Det synspunkt kan jeg ikke dele; for det første synes jeg aldrig, det er omsonst at prøve, for det andet må jeg sige, at det forsøg, vi gjorde, afslørede jo, at forskellene ikke var så afgrundsdybe, som fru Lis Groes ligesom ville lægge det op til.

Jeg må sige, at jeg er forbavset over, at socialdemokratiet her erklærer, at man vil stemme imod dette prislovsforslag. Jeg har forståelse for og har jo hørt på det i mange møder, at man i dette lovforslag finder svagheder, at man har indvendinger, at man havde ønsket, at det på den ene eller den anden måde skulle være indrettet anderledes. Det har jeg forståelse for, og det har vi sådan set også stemt om ved anden behandling, hvor socialdemokratiet klart har markeret, på hvilke punkter man ønskede loven anderledes indrettet. Men jeg savner helt forståelse for, at socialdemokratiet, når det så kommer til stykket, vil stemme imod en lovgivning, der på den stærkest tænkelige måde vil beskytte forbrugernes interesse og lønmodtagernes interesse i en stabil prisudvikling.

Ømann: Ja, også andre har været inde på den tilføjelse, der er gjort i tillægsbetænkningen, og som skulle mildne lovens virkninger noget; jeg føler trang til at opholde mig lidt længere ved den.

Der står:

„Udvalget er enig i, at monopoltilsynet ved administrationen af loven skal tilse, at ingen urimelig forskelsbehandling af de af loven berørte virksomheder finder sted.“

Ja, hvis lægmanden læser dette må han uvægerlig studse. Hvad er det egentlig, vi står over for her? Lovgiver man virkelig således, at man må forudse en forskelsbehandling? Det er dog alligevel et eklatant brud

på det almindeligt herskende princip om borgernes lighed for loven. Og så anerkendelsen fra et udvalgs side af, at man kan tolerere forskelsbehandling, bare den ikke er urimelig! Det er dog vist svært at forstå for folk, der ikke har fulgt disse forhandlinger. Men sådan er det virkelig; denne lov bygger på forskelsbehandling som princip, idet man har hængt sit udgangspunkt i priserne op på nogle priser i virksomhederne på ganske bestemte datoer. Ellers, siger man, fortaber det hele sig i kaos, og så kan man ikke følge udviklingen.

Man har altså dette princip i loven på den ene side, men så har man et udvalg, der bliver bange for virkningerne — og med rette — og som så prøver at lappe på lovens princip med en bemærkning i en tillægsbetænkning. Er det egentlig en forsvarlig måde at lovgive på? Jeg synes, at denne indføjelse i et glimt viser, hvad det er for en lovgivning, vi har med at gøre.

Det er da rigtigt, at der er blevet udfoldet store forligsbestræbelser, og jeg kan godt forstå, at man fra de borgerlige partiers side har søgt støtte og solidaritet for at bære dette lovforslag igennem, for der skal virkelig mange og stærke skuldre til.

Men de motiver, der lå bagved, var vel, at man var klar over, at her var en overordentlig problematisk lovgivning, som det gjaldt om ikke at stå alene med.

Der blev under udvalgsforhandlingerne plukket et par blomster ud af loven, der blev diskuteret, og regeringspartierne ville overveje bestemmelsen i § 4, stk. 3, angående den vejledende udtalelse, som kommuner og koncessionerede selskaber skulle have fra monopoltilsynet, hvis man efter 1. september 1971 ville ændre priserne. Ja men det fremgik dog, efter at vi havde vendt og drejet denne paragraf, at det ikke kunne være noget tilbud at give oppositionen, men at her var der tale om, at man tjente sig selv bedst ved hurtigst muligt at få denne paragraf ud.

Jeg er meget spændt på, hvordan den vil virke. Jeg er meget spændt på, hvad dette tings finansudvalg vil sige til, at man nu pålægger det, førend det må behandle en sag f. eks. om licensforhøjelser, ikke alene at sørge for at indhente, men også at læse en udtalelse fra monopoltilsynet angående det almindeligt økonomisk forsvarlige i en

[Ømann.]

sådan ændring. Jeg synes, det er at gribe ind i folketingets finansudvalgs kompetence.

Bestemmelsen om den forudgående godkendelse fra monopolvirksomheder, virksomheder med prisaftaler, skulle altså ud med djævelens vold og magt, og så forklarer man samtidig: ja men det betød jo ikke noget, at den kom ud, for resultatet var det samme.

Det tror jeg aldeles ikke. Jeg er aldeles uenig med hr. Niels Helveg Petersen, der for lidt siden erklærede dette. Der er tale om en realitetsændring. Der er forskel på, at man skal komme med sine regnskaber under armen og dokumentere begrundelsen for en prisforhøjelse, og så det, at man bare foretager den og derefter overlader det til monopoltilsynet eventuelt at gribe ind, hvis det ellers kan få tid til det — og det får ikke megen tid til sin disposition, hvis denne lov skal administreres. Det fremgik tydeligt af diskussionerne om administrationen af § 5, stk. 1, nr. 5, vedrørende tilladeligheden af indregning af lønstigninger i priserne.

Her er hele jern- og metalområdets lønssystem kommet ind under dispensationsparagraffen. Hvad vil det give anledning til? Ja, det fik vi belyst, da Industrirådets ekspert på lønområdet erklærede, at han ikke ville være i stand til at vejlede organisationsmedlemmerne om, hvilke lønstigninger der ville kunne indregnes i firmaernes priser. Det vil altså sige, at der her forestår et overordentlig stort fortolkningsarbejde, en forhandling mellem monopoltilsynet og LOs organisationer. Det er da et spørgsmål, om der ikke herved kommer et helt nyt sæt overenskomstforhandlinger i gang.

Der er mange tendenser i denne lovgivning, som den nu fremstår efter alle de anstrengelser, der er gjort, som er uheldige. Det er tydeligt, at denne lov tager hensyn til de store, men at den rammer de små i samfundet. Der er givet anledning til indregning af afskrivninger og reklameudgifter. Hvem er det, der først og fremmest har dem? Det er de store firmaer. Der er en byrdefuld bevisregel. Hvem kan klare den? De store firmaer med bureaukrati. Og endelig kronen på værket: at monopolerne skal have en mere liberal stilling i dette kongerige. Det er en klar tendens, men det er ikke nogen sympatisk tendens.

Om så dog blot nogle var glade, men udvalgsarbejdet har givet indtryk af, at der praktisk talt ikke er én befolkningsgruppe i Danmark, som kan glæde sig over denne lov. Den fornærmer LO, forbrugerorganisationerne, Industrirådet, detailhandelns organisationer og kommunalfolk. Det ligger vel sådan, at befolkningen er parat til at påtage sig en byrde, hvis det har et formål, men der er næppe nogen, der har tillid til, at ofrene på denne lovs alter er fornuftige, at loven vil have den virkning på den almene økonomi, som hr. Hans Kjær talte så smukt om, og som altså i den sidste ende skulle gavne alle.

Som sagt tidligere: det er mit indtryk, at store områder inden for detailhandelen kunne man have ladet i fred, men at der er behov for en nedtrapning af prisstoppet på andre områder, først og fremmest på serviceområdet. Det er også en stor anke mod denne lov, at den overhovedet ikke tager hensyn til byggeriet, til renten, pengevæsenet og de store inflationsgevinster.

Jeg vil igen understrege, at det er nødvendigt, når man skal lave prislove, at have en fast prisfilosofi. Og kan der være anden end denne, at hvis man vil have et stabilt prisniveau og man erkender, at nogle priser på grund af omkostningsudviklingen må stige, ja, så indebærer det, at man må tilstræbe et stabilt prisniveau, at man må sørge for, at der på andre områder sker prisnedsættelser, der opvejer prisstigningerne, nemlig på de områder, hvor voksende effektivitet og rationalisering gør sig gældende. Det er den hovedfilosofi, der må ligge bag ved en moderne, aktiv prispolitik. Den filosofi findes aldeles ikke i denne lov, fordi den netop indbyder til, at der ikke skal ske prisnedsættelser på de områder, hvor der sker en sådan effektivitetsstigning. Denne lov vil være besværlig for alle, og det er mit indtryk, at den ikke vil hjælpe nogen.

Jeg skal anbefale, at man stemmer imod lovforslaget som helhed.

Sigsgaard: Fru Lis Groes gjorde meget prisværdigt en hel del ud af monopolerne og den lempelse, der sker her, og understregede sine betragtninger ved at henvise til fællesmarkedet, hvor hun mente at monopolerne kontrolleres mere, end tilfældet er i Danmark.

[Sigsgaard.]

Det kan jo nok være rigtigt på papiret, men jeg synes lige, det skal med, at i praksis har monopolerne, også efter at VKR nu om lidt har gennemført lempelsen, som der er tale om i dette lovforslag, endnu friere spil i fællesmarkedet, end de har i Danmark. Så socialdemokratiet og fru Lis Groes skal ikke trøste sig med, at man får løst monopolkontrollspørgsmålet i fællesmarkedet. Fællesmarkedet er først og fremmest monopolernes fællesmarked, så det er der jo heller ikke noget underligt i.

Men det er udmærket, at vi får diskussionen her ved tredje behandling endnu en gang. For det er sandt, at kontrollen med monopolerne lempes med vedtagelsen af dette lovforslag, og jeg skal kun føje én bemærkning til det, der allerede er sagt om det spørgsmål, nemlig at en sådan lempelse forekommer særlig urimelig i en situation, hvor stadig flere brancher monopoliseres, hvor stadig mere magt samles på stadig færre hænder. Der burde man gå den anden vej, men måske kan regeringspartierne totale afvisning af en ændring af lempelsen af monopolkontrollen tolkes således, at monopolerne allerede i dag er ved at have så stor magt, at regeringspartierne ikke tør eller ikke kan undlade at lempe kontrollen med dem, at monopolernes indflydelse på regeringspartierne altså er så meget større end andre kapitalgruppers og andre befolkningsgruppers, at det er forklaringen på, at denne lempelse for monopolerne partout skal gennemføres.

Nu vil jeg ikke stå her og påstå, at det er en helt igennem ny politik, VKR fører, når de ret ensidigt tager hensyn til de store kapitalinteresser. Vi kan i hvert fald gå helt tilbage til for mange år siden, da VK — da var R ikke med — forlangte, at trustkommissionen skulle afslutte sit arbejde, at den skulle afskaffes, man ønskede ikke projektørlyset rettet alt for stærkt på endnu flere brancher end dem, der allerede dengang var undersøgt. Man fik dengang presset eller overtalt den socialdemokratiske regering til at gå med til at afskaffe trustkommissionen. Allerede dengang var man altså godt i gang med en ensidig politik til fordel for trustere og monopolere. Forskellen mellem tidligere og nu er efter min opfattelse, at man nu går mere åbent til værks, at man tilsyneladende

overhovedet ikke lader sig anfægte af, at praktisk taget alle grupper i befolkningen protesterer imod den monopolpolitik, man fører; det betyder ingenting, man holder fast; man argumenterer dårlig nok, kun med nogle bemærkninger om, at bestemmelsen er overflødig — hvad regeringen selv har modsagt i bøgerne om Danmarks tilslutning til fællesmarkedet.

Lovforslaget, som vi snart skal tage stilling til, er til trods for visse ændringer stadig væk vendt imod en del af de lønforbedringer, der kan tænkes, og VS føler det jo ikke som sin opgave at være med til at holde lønningerne nede, tværtimod. Vi vil ikke være med til at gøre indkomstfordelingen endnu mere skæv, end den er i forvejen, og det vil denne lov selvfølgelig bidrage til.

Stoppet for takstforhøjelser indtil 1. september opfatter vi som et forsøg på at manipulere med pristallet, i øvrigt på samme måde som det lovforslag om pristallet, der ligger til behandling i folketinget for tiden. Det, man her er ude på, er at snyde lønmodtagerne for en dyrtidsportion og udskyde udløsningen af en dyrtidsportion et stykke tid. Det er som sagt efter vores opfattelse manipulation med pristallet, og det må vi selvfølgelig gå imod.

Selv om nu dette lovforslag politisk set havde været acceptabelt, hvad det langt fra er, måtte vi gå imod det alene af den grund, at det ikke kan administreres. Det har jeg tidligere været mere udførligt inde på, så det skal jeg ikke spilde tiden med at gentage her ved tredje behandling. Der er en lang række bestemmelser i lovforslaget, som ikke vil kunne administreres, og det er blevet sagt også fra anden side under behandlingen her i folketinget, men man har ikke villet lave om på det under udvalgsarbejdet. Endvidere vil loven føre til endnu mere kontoriusseri her i landet, endnu mere regereri; det er i øvrigt en klar og konsekvent linje fra regeringens side, at hver måned, hver uge har bragt nye restriktioner og nye eksempler på overflødig regereri. Men sådan er det selvfølgelig, når det er mindretalsinteresser, der skal varetages over for flertalsinteresser, så kan mindretallet kun opretholde sin magt gennem et vældig udviklet bureaukrati, og det er altså bl. a. det, vi ser et eksempel på her.

I almindelighed har vi hidtil i VS undladt

[Sigsgaard.]

at stemme om de prislovsforslag, man fra tid til anden har fremsat, fordi de normalt ikke fungerer særligt, men dette lovforslag er i så høj grad vendt imod lønarbejderne og imod forbrugerne, at loven kan betyde en reel svækkelse af deres stilling, og der er derfor al mulig grund til at stemme imod med hænder og fødder, hvad jeg skal opfordre til.

Særlig tankevækkende er det jo, at VKR ikke har fundet én eneste støtte for dette lovforslag uden for sine egne rækker, måske ikke engang i sine egne partier, men altså i hvert fald uden for sine egne folketingsgrupper. Sjældent har et lovforslag været mødt med en sådan enstemmighed imod. Men det betyder altså ingenting, det køres igennem alligevel, og hvad mere er: det har vi jo egentlig vidst hele tiden, og alle, der har fulgt lidt med, har vidst det hele tiden; også under hele den serie af marathonmøder, udvalget har holdt, har det hele tiden stået klart, at dette lovforslag ville blive kørt igennem. Der kunne komme nogle småændringer hist eller pist, men det ville ikke være væsentligt, lovforslaget i dets hovedlinjer ville blive kørt igennem, som det forelå, ganske uanset om millioner af mennesker eventuelt fandt på at demonstrere imod det; det betyder ingenting. Spørgsmålet var egentlig kun under forhandlingerne, om socialdemokratiet bed på krogen; det gjorde det ikke. Jeg synes, at det, at man kan få en så enstemmig protest fra alle mulige grupper i befolkningen imod et lovforslag, uden at det overhovedet berører regeringspartierne, siger en hel del om det, man kalder folkestyre: folk får ingen indflydelse, ganske uanset hvor enige de er, ganske uanset hvor meget de prøver.

Jeg anbefaler, at man stemmer imod.

Arne Christiansen: De synspunkter, jeg skal gøre gældende her, fremsættes også på hr. Hauchs og hr. Søren Jensens vegne.

Det lovforslag, som nu er til tredje behandling, ser jo noget anderledes ud end det, der i sin tid blev fremsat. Som repræsentant

for det, der er kaldt den uorganiserede opposition, skal jeg ikke lægge skjul på, at jeg gerne havde set yderligere ændringer, yderligere forbedringer, således at hovedsigtet, nemlig at være et væsentligt bidrag til regeringens indkomstpoltik, kunne fastholdes med den mindst mulige gene for erhvervslivet.

Længe har jo erhvervslivet ydet sit bidrag til stabiliseringspolitikken, og med føje kan det spørges, om den politik har fået en rimelig opbakning fra arbejdsmarkedet. Tilføjes bør også efter min opfattelse, at regering og folketing må bære deres væsentlige medansvar for den hidtidige omkostningsudvikling her i landet.

Jeg skal ikke på dette tidspunkt gå i detaljer med, hvilke yderligere ændringer der kunne have været betimelige; kun vil jeg gerne pege på, at når det — i hvert fald for mig og flere andre af uforståelige grunde — har været umuligt at få revisionsparagraffen gjort 1-årig og der i stedet for kun indføres et „senest“, så må lovens virkninger følges ekstra nøje, og tilføjes til paragraf 15, stk. 4, må efterleves af ministeren.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at uden begejstring, men i erkendelse af lovens indkomstpoltiske sigte og med anerkendelse af skete forbedringer agter jeg at stemme for lovforslaget ved tredje behandling, og dette gælder som sagt også hr. Hauch og hr. Søren Jensen.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg har ved denne tredje behandling ikke meget nyt at tilføje og vil hovedsagelig indskrænke mine bemærkninger til to punkter. Jeg skal dog forud for dette gøre opmærksom på i anledning af de udtalelser, hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) fremsatte om det nye afsnit, der var kommet ind i tillægsbetænkningen, at også jeg lægger vægt på det, og jeg kan tiltræde hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt)s bemærkninger i så henseende.

Der er to punkter, som har været gjort til genstand for særlig omtale og særlig kritik; det ene er § 4, stk. 3 og 4. Jeg synes dog, at

[Handelsministeren.]

Jeg her i al skikkelse må minde om, at det har der været meget god tid til at tale om. Det pågældende afsnit var indeholdt i det notat, jeg afleverede til 21 mands udvalget i Folketinget den 4. februar i år, det var genstand for et samråd mellem udvalget og mig, det var genstand for et samråd mellem udvalget og statsministeren, og det var endelig genstand for den debat, der fandt sted i Folketinget den 10. februar. Ved ingen af disse lejligheder kom der fra oppositionens side kritiske bemærkninger vedrørende dette punkt; det eneste af medlemmerne, der udtalte sig — jeg har løbet forhandlingerne igennem — er, så vidt jeg kan se, hr. Enggaard, der sagde, at han fandt, det var en rimelig fremgangsmåde, man her havde fundet frem til. Der har altså været god tid for kommuner og for andre til at reagere, for man har kendt indholdet af dette.

Endelig vil jeg gerne omtale monopollovens § 24, fordi jeg ligesom hørte en røst fra, skal vi sige 1930'ernes filosofi, fra fru Lis Groes. Det var dengang, man begyndte at underkaste konkurrencebegrænsende aftaler, monopoler, monopolmæssige virksomheder og dominerende enkeltvirksomheder kontrol. Den kontrol eksisterer, og den har eksisteret til den dag i dag; men som man har måttet erkende, kan det også være nødvendigt og har jo i de sidste tre år været nødvendigt også at gribe ind over for prisdannelsen for det øvrige erhvervsliv.

Når man nu rejser denne kritik over for fjernelsen af § 24, en paragraf, som jo er enestående for Danmark i forhold til andre lande, tror jeg, man ganske overser, at monopollovens øvrige materielle indhold er fuldstændig uændret; det er en procedureform, der ændres fra forudgående til efterfølgende kontrol, og det betyder en ikke ringe administrativ lettelse. Derimod har man jo stadig væk samtlige magtmidler tilbage, som også hr. Niels Helveg Petersen var inde på. Lad mig nævne, at det gælder for hele landets erhvervsliv, at virksomhederne kan hæve priserne efter de regler, der er foreskrevet i § 5; det gælder også monopolvirksomheder.

Men uændret tilbage står dette, at monopoltilsynet over for de registrerede virksomheder vil kunne gribe ind, også selv om disse virksomheder har holdt sig strikte in-

den for rammerne af § 5s prisforhøjelser, såfremt dette medfører urimelige priser og urimelige fortjenester, ligesom også magtmidlerne er til stede over for aftaler; der ændres jo intet på det: aftaler kan stadig væk kræves ophævet. Jeg tror, man ganske ser bort fra, at der er et meget kraftigt materielt indhold tilbage i monopolloven, og at det alene er den forudgående godkendelse, der fjernes; al efterfølgende kontrol og kontrolmulighed og indgrebsmulighed er fortsat til stede i fuldt omfang.

Lis Groes: Må jeg lige sige til handelsministeren, at angående monopollovens § 24 forstår jeg ikke rigtig dette med, at vi skulle være vendt tilbage til 1930'ernes filosofi. Vi står på det standpunkt, vi har stået på også i 1930'erne, nemlig at der er større anledning til at gribe ind over for monopoler og prisaf-taler end over for erhverv, der er fuldt konkurrencedygtige og indstillet på at konkurrere på priserne til fordel for forbrugerne. Det er og bliver vort standpunkt, det er da ikke noget nyt.

Når man så siger, at det er jo kun en procedurereform, det drejer sig om — også hr. Niels Helveg Petersen prøvede selvfølgelig at komme med en søforklaring i retning af, at dette i virkeligheden ikke var nogen ændring — så må jeg sige, at det er mærkværdigt, for vi har jo gennem årene debatteret netop denne paragraf så intenst herinde. Hidtil har venstre og de konservative været ene om at prøve at fjerne den, men nu er det radikale venstre altså blevet enig med dem.

Og så én ting til. Det er jo ikke helt uden betydning, om der skal ske en forhåndsgodkendelse eller ej. Det vil bl. a. sige, at vi får et stykke tid, hvor disse prisforhøjelser ikke kan komme til at gøre sig gældende, ikke alene de 8 dage, som monopoltilsynet tilstræber at klare problemerne i, men også den forudgående tid, hvor erhvervslivet lægger sin prispolitik til rette, og endelig den efterfølgende tid, hvis monopoltilsynet nægter at godkende disse prisforhøjelser. Man må jo ikke glemme, at monopoltilsynet i dag har myndighed til at nægte at godkende en prisforhøjelse, og det har opsættende virkning, indtil ankenævnet har behandlet sagen. Nej, denne paragraf er ikke uden betydning, og det ved hr. Niels Helveg

[Lis Groes.]

Petersen og det radikale venstre selvfølgelig også godt.

Så sagde hr. Hans Kjær, at denne lovgivning var både restriktiv og fleksibel, og hvor har han dog ret i den udtalelse. Det, der er det gale ved det, er, at den burde være fleksibel, men restriktiv dér, hvor der virkelig var et behov for det. Sådan burde loven være, men sådan har regeringspartierne ikke ønsket den.

Hr. Hans Kjær talte også smukt om den økonomiske vækst. Det, vi er helt sikre på med denne lov, er en virkelig vækst i det personale, der skal administrere den, altså netop noget af det, som vi ellers har med i p-plan o. lign.: at det, det gælder om, er at få rationaliseret. Men nu skal monopoltilsynet have flere medarbejdere, LO skal have flere medarbejdere, de forskellige erhvervsorganisationer skal have flere medarbejdere, og de enkelte erhvervsdrivende skal ofre af deres i forvejen lange arbejdsdag på at sidde og prøve at finde ud af denne lovgivning. Det er det, der sker, og det er det, vi kalder forøgelse af uproduktiv arbejdskraft. Det er heller ikke noget, der vil gøre priserne lavere, hvis man tror det.

Dernæst talte hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt) om, at jeg havde været til omskoling siden sidst. Jeg vil gerne sige til hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt), at det, jeg sagde i dag, var fuldstændig på linje med det, jeg sagde ved anden behandling, og det vil disse tings medlemmer i det omfang, de hørte min tale sidst, kunne bekræfte. Derimod er det jo ikke rigtig lykkedes med hr. Jens Peter Jensen (Sorø amt)s omskolingsbestrebelse, hverken inden for hans eget parti eller over for regeringspartners partier. Det må vi jo erkende, og det kan selvfølgelig give ham nogen bitterhed.

Jeg vil gerne sige, at den bitterhed, jeg gav udtryk for i dag, er en bitterhed, som jeg virkelig følte, som jeg følte efter anden behandling og også efter udvalgsforhandlingerne i første omgang, der heller ikke kunne bringe os sammen.

Jeg vil slutte disse betragtninger med at sige, at det er virkelig med bekymring, vi fra socialdemokratiets side må erkende, at det ikke er lykkedes for os at opnå indrømmelser, sådan at vi kunne medvirke til denne lovgivning, og at vi endnu en gang

må opfordre folketingets medlemmer til at stemme imod lovforslaget.

Hans Kjær: Kun to bemærkninger.

Hr. Ømann var inde på, at man angreb finansudvalgets kompetence. Finansudvalgets kompetence bliver ikke angrebet af det, der sker her. Finansudvalget træffer jo ikke sine afgørelser ud i den blå luft, men altid på grundlag af et forud foreliggende materiale, og dette er jo kun en udbygning af et materiale til grundlag for de beslutninger, man træffer; der er altså ikke tale om noget kompetenceindgreb.

Til fru Lis Groes bare den enkelte bemærkning, at den helt afgørende forudsætning for, at vi kan bevare den økonomiske vækst, er, at vi forhindrer omkostningers, prisers og lønningers fortsatte kapløb, så vi ikke mister vor konkurrenceevne, for ellers sker der ingen økonomisk vækst.

Per Hækkerup: Jeg vil gerne i tilslutning til det, fru Lis Groes sagde, give udtryk for socialdemokratiets skuffelse over, at vi nu én gang til skal opleve, at en stærkt udtrykt forhandlingsvilje hos os ikke har kunnet føre til et resultat i retning af et forlig med regeringspartierne.

Jeg vil gerne complimentere forskellige medlemmer af udvalget, fordi de viste forhandlingsvilje. På et vist tidspunkt troede vi, at vi faktisk var nået frem til et forlig; i hvert fald var vi kun meget lidt fra et forlig os imellem, og vi tror, at det ville have været en styrke for denne lovgivnings gennemførelse, hvis den var kommet til at hvile på et bredt grundlag.

Jeg kan ikke udvide denne tak til at omfatte udvalgets formand. Jeg skal ikke kritisere den måde, hvorpå han ledede udvalgs-møderne, den var korrekt, men jeg har sjælden oplevet en formand, der bidrog så lidt til at opnå et forhandlingsresultat, for at sige det mildt. Og jeg må beklage, at vi mødte en regering, der var så ubøjelig, som den var.

Jeg har stor respekt for handelsministeren og for handelsministerens dygtighed, og jeg ved også, at handelsministeren er en mand, der har sine meningers mod og er parat til at stå fast. Jeg tror imidlertid alligevel, at handelsministeren godt ville være kommet os i møde. Men jeg er bange for, at også i

[Per Hækkerup.]

dette tilfælde var his master's voice for stærk. Jeg er bange for, at statsministeren var ubevægelig; og det forstår jeg ikke. Statsministeren har tidligere været handelsminister og må jo personlig have erfaringer på dette område, som burde tilsige ham at gå ind i en drøftelse af de spørgsmål, vi lagde frem.

Men det ville man altså ikke. Det beklager jeg dybt, for jeg tror, at det vil gøre samarbejdet vanskeligere i den del af valgperioden, der er tilbage. Jeg håber ikke, det vil ske, men jeg tror, det vil ske; og jeg tror, det vil gøre den politiske strid, som vi jo allerede er godt inde i som optakt til det kommende valg, mere uforsonlig, end den ellers behøvede at være.

Hvad er det så, der har bevæget statsministeren til at indtage denne ufravigelige holdning? Ja, jeg kan naturligvis ikke vide det, men jeg kan konstatere, at af den nydannelse i dansk politik, som statsministeren meget letsindigt proklamerede som et systemskifte i dansk økonomisk politik, er der altså kun dette tilbage. Alt det andet er faldet pladeradask på gulvet. Og for at redde statsministerens prestige og måske dermed også redde regeringens prestige, det ved jeg ikke — den kunne såmænd nok være blevet bevaret, selv om der var gået yderligere et lille skår af statsministeren, jeg indrømmer, der er ikke meget at bevare, men den lille rest, der er, kunne nok være blevet bevaret — men for at redde statsministerens prestige skal man altså nu føre et lovforslag igennem af den karakter, der her er tale om.

Jeg må sige, at det forekommer mig ejendommeligt. Jeg vil derfor gerne foreslå regeringen, at den accepterer — hvad vi er villige til at acceptere — at forkastelsen af lovforslaget her ved tredje behandling ikke betragtes som et kabinetsspørgsmål, men en forkastelse, der åbner vejen for ny forhandling om en prislov. Det vil gøre det lettere for de medlemmer til højre i salen — og det er jo mange, det er sikkert et stort flertal — som inderst inde er dybt uenige i gennemførelsen af dette lovforslag; sådan som det er udformet, at stemme sammen med os for forkastelsen. De stemmer ikke imod regeringen, de stemmer imod det lovforslag, der

her foreligger, hvis regeringen er villig til at acceptere denne fortolkning.

Vi har tidligere i dette høje ting stået over for den situation, at man har sagt, at et lovforslag ikke er et kabinetsspørgsmål. Hvis statsministeren altså vil vise sin samarbejdsvilje, forlanger jeg ikke, at handelsministerens lovforslag skal tages tilbage her ved tredje behandling, men han kan vise sin forhandlingsvilje ved at erklære fra denne talerstol, at dette ikke er noget kabinets-spørgsmål; så kan vi forkaste lovforslaget, og så kan vi gå i gang med at forme en rigtig og fornuftig prislov. For også vi er tilhængere af en rigtig og fornuftig prislov, og der kan skabes en fornuftig prislov med udgangspunkt i det, der her foreligger, men ved at forskellige ting bliver taget ud af lovforslaget.

Jeg vil altså henstille til statsministeren at indtage denne holdning, sådan at tinget får lov til at stemme, jeg havde nær sagt frit om det saglige indhold i denne lovgivning og ikke ud fra, om det er et tillidsvotum eller ikke et tillidsvotum til den siddende regering.

Bernhard Baunsgaard: Jeg skal ikke kommentere det indlæg, som det ærede medlem hr. Per Hækkerup kom med her, undtagen på ét punkt, fordi det, det ærede medlem sagde, ikke må stå uimodsagt.

Jeg var lige så vel som mange andre medlemmer af udvalget, måske alle — det er jeg mest tilbøjelig til at tro — interesseret i at få et forlig, men i et forlig må der gives og tages fra begge sider.

Stetter: Hr. Per Hækkerup plejer ikke at optræde som skolemester, og jeg vil gerne sige, at rollen klæder ikke det ærede medlem.

På regeringspartiernes forhandlers vegne vil jeg gerne sige, at vi har været tilfreds med udvalgsformandens arbejde.

Hanne Reintoft: Der var engang, da socialdemokratiet ville bruge lovgivningsmagten til at gribe ind i arbejdernes indgåede overenskomster til en klar forringelse af dem.

Det vil den borgerlige regering også i dag. Efter at der er indgået overenskomst, skal

[Hanne Reintoft.]

der nu laves en prislov, som ganske klart udhuler de opnåede lønstigninger.

I sin tid, i 1967, var der nogle af os, der ikke ville være med til at forringe disse overenskomster, medens vi i dag ser socialdemokratiet næsten krybe hen ad folketingsalens gulv for at få lov til at indgå forlig med de borgerlige til en sådan forringelse. Også dengang var der nogle, der sagde, at det ikke behøvede at blive et kabinets spørgsmål, og hr. Per Hækkerup betegnede det som den mest talentløse bemærkning, der nogen sinde var faldet i denne folketingsaal. Socialdemokratiets holdning og hr. Per Hækkerups holdning til hele denne sag for at komme i forlig med borgerskabet til ugunst for lønmodtagerne er ikke alene talentløs, det er også et alvorligt svigt over for lønmodtagerne i Danmark.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg skal i anledning af de udtalelser, hr. Per Hækkerup kom med, kun sige, at der i denne sag ingen uoverensstemmelser har været mellem statsministeren og mig. Vi har været enige hele vejen igennem.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 90 stemmer mod 75; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af folketingets ombudsmand.

(Ombudsmandsudvalgets betænkning og indstilling findes i tillæg B. sp. 1281).

Formanden: Ombudsmandsudvalget har indstillet, at direktør for fængselsvæsenet Lars Nordskov Nielsen vælges til folketingets ombudsmand fra den 1. juli 1971. Der er ikke bragt andre i forslag.

Udvalgets indstilling om at vælge direktør for fængselsvæsenet Lars Nordskov Nielsen til folketingets ombudsmand fra den 1. juli 1971

vedtoges enstemmigt med 168 stemmer.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om statens tjenestemænd i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 134) findes i tillæg A. sp. 3017, fremsættelsen i tidenden sp. 4249).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de under punkterne 10 og 11 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om pension til statens tjenestemænd m. v. i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 135) findes i tillæg A. sp. 2943, fremsættelsen i tidenden sp. 4249).

Første behandling af forslag til lov om tjenestemandslønninger m. m. og klassificering af statens tjenestemandstillinger i Grønland.

(Lovforslaget (nr. 136) findes i tillæg A. sp. 2961, fremsættelsen i tidenden sp. 4249).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Ivar Nørgaard: Jeg vil gerne indlede med at omtale det, jeg og mit parti finder er godt ved de foreliggende lovforslag, fordi jeg senere vil komme frem med nogle ret kritiske bemærkninger; derfor vil jeg altså indlede med det, jeg synes er et fremskridt.

Det er i sig selv et fremskridt at gennemføre de nyordninger på tjenestemandsområdet for tjenestemændene på Grønland, som er gennemført på tjenestemandsområdet i det øvrige Danmark. Først og fremmest er det en god ting, at man gennemfører åremålsansættelse. Jeg vil måske oven i købet mene, at det er særlig godt på Grønland.

Det er også en god ting, at man nu vil gennemføre de bredere ansættelsesområder på samme måde, som man har gjort det i det øvrige Danmark. Også her vil jeg mene, at det er særlig godt for Grønland på grund af det administrative områdes lidenhed, forstået på den måde, at det kan være praktisk at kunne flytte folk, der er kommet ind i ét sagsområde, over til et andet, da man næppe som herhjemme kan vente at kunne veksle inden for det samme sagsområde. Herhjemme har vi jo trods alt større ansættelsesområder inden for de enkelte sagsområder.

Jeg finder det også fornuftigt, at man nu